

*Verdolejar, verdolenc, verdolina, verdor, verdorina, verdós, V. verd Verdú, com a nom de tela en un doc. inèdit de 1436 (AlcM), si no és mal llegit, deu venir d'un dels NLL fr. Verdum (ben conegut és *vervius*, de *Vervieux*) Verduc, verducada, verduell, verdegada, verduguejar, verduquet(a), verduer(a), verdum, verdumasco, verdunc(ada), verduquejar, verdura, verduer, verdussenc, -dusseu, V. ver Veré, V. veri Verrecund, verecúndia, V. vergonya Vereda, vereder, V. veral Veredicta, V. ver Verema, veremada, veremador, veremell, veremar, V. vi Verenós, verenu, V. veri Verera, V. vereda (VERAL) (De) veres, V. ver*

VERGA, del ll. *vĭrga* 'vara', 'llata', 'rebrot, tany, branca'. □ 1.ª doc.: fi S. XIII (Llull, Jaume I, *Cost. Tort.*).

«Dix que --- ell tallaria cinc *vergues* de un magraner que havia en lo ort, e que batria tant sa muller, tro totes les hagués trencades», «un monge aportà moltes *vergues* qui eren ligades ensemps, e volc donar disciplines al cellerer», Llull (*Merav.*, NCL. II, 150; *Blanq.* II, 15.15). «Déu --- nos dava malauties --- en manera de castigament --- car diu Salamó que qui perdona a son fiyl les *vergues* de castigament, que mal li fa e no sembla que li vuyla bé», Jaume I (*Cròn.*, Ag., p. 4.6f.). «Ab un manat de *vergues* primer ell lo baté», Eiximenis (*Dotzèn*, § 883, NCL. VI, 98.25). «Aquí'l trobareu, en aqueixa casa --- dix lo catiu --- qui ab *vergues* de dolor sta en la mà, per levar-me de la esqua- na lo cuyro», JoMartorell (Ag. I, 337).

Altres vegades es tracta d'una barra metàl·lica, *Cost. Tort.* IX, cap. 15, § 7; «--- lo portal de les *vergas* en la claustra ---» (deu ser el de la Seu de Bna.) a. 1433 (CaCandí II, 195, més text vol. II, 775a36); cf. *ibid.* I, 26, a. 1409; «per tot estany --- per dret d'entrada, 10 s. --- si lo estany serà més en *verga* o en massa o esclafat, no pac sinó lo dret acostumat» Bna. a. 1481 (Moliné, ed. del *Consolat*, p. 233).

En particular, el bastó o ceptre distintiu d'una autoritat: «--- qualque senyal per --- conèixer que era ciutadà --- *verga* prima en la mà o capell prim orellat», Eiximenis (*Dotzèn*, cap. 112). «Lo rei d'Aragó --- ordonà tot son passatge, e fé almirall un fill que havia natural, per nom En Jacme Pere qui --- pres la *verga* de l'almirallat», Muntaner, fets de 1282 (Casac. I, 102.12); «lo senyor rey --- ab la *verga* en la mà sinestra ---», *id.*, a. 1328, IX, 26.9. «En la un de aquests cofrets és la mia corona e la *verga* reyal, e molts altres fermalls», *Decam.* X, § 554.8; «la impietat se riu, veent que lo rei porta lo fust del seu turment mortal, en loc de *verga* reial», BOLLIVER (*Excit.*, 153). «Les grans festes que l'Emperador féu --- dels embaxadors del Soldà --- Havién parats 24 tinells tots plens d'or e d'argent --- en cascun tinell guardaven 3 cavallers --- cascú de aquests ab una *verga* d'argent en la mà», JoMartorell (Ag. II, 368.6). En lèxics des de JnEsteve, 1472: «*vergues* dels jurats o aquells qui són dits portés, *aparitores*» (*Li. Eleg.*, t.2-5).

Del mateix valor simbòlic era la que es transmetia

com a símbol o penyora d'un acte legal: «Vendes o compres que's fan en encant, axí d'oli de --- totes altres coses, pus que la *verga*, là on *verga* -s dóna, és liurada --- és ferma e estable ---», *CostTort.* (Ol., p. 202).

Per comparació s'ha aplicat al membre viril, entre altres al dels toros o el dels bous escorxats: ja ross. 1303: «que negun masaler no gaus posar ab la carn lo co<l>ló, ni la veixiga ni'l budeyl ni la *verga* ni re qui leig sia» (Alart, *Docs. en l. cat.*, 150). I aquest vit de bou després sovint s'usava com a *verga* d'assotar: «a Palerm --- ix tota la ciutat --- e ls sarjants franceses --- escorcollaren les dones --- e metien-los las mans a les mamelles ---, axí que los jóvens --- veyen que batién ab *vergues* de bou aquells e aquelles qui d'açò s'esquivaven, --- cridaren: —Muiren, muiren!», Muntaner, a. 1282 (§ 43, I, 95.7); «--- que no-m leixats sofrir més mal / en loc on no fos conegut? / Més amaria ésser batut / ab *vergues* de bou en Bolunya / denant tuit, que si en Catalunya / un pèl de mon cap atrencaven», BMetge (*Fort. e. P.*, NCL. X, 75.7). «Açot de *verga* de bou», Busa-N. 'Membre viril': «del cors del home la *verga* e los genitós», Llull (*Astron.*, ed. Gayà, 148).

Continua essent usat, i més o menys conegut en unes o altres accs., en tot el territori de la llengua; pron. normalment: *bérga* cat. or. *vĕrga* o *b-* val. i cat. occi., *vĕrga* a les Illes. OPou el registra en moltes accepcions: «les *vergues* del albruxell: virgultum, surculus --- los nusos en los troncs, rames y *vergues*: nodus», «la dança --- lo qui fa fer lloc ab una *verga*: mastigophorus; lluytar: uti palestra»; «arcabús, fistolet, encevadador, *verga*, pólvora, flascos, polvorí ---»; «ROMANA: la *verga* o coa de la romana: regula in pyramidam desinens»; «relonge de sol: la *verga* que assenyala les hores» (*ThPu.*, 60, 155, 172, 200, 320).

De l'ús modern només adduiré les notes que en tinc preses oralment, quasi totes amb referència a les menes de *vergues* dels vegetals, i alguna altra del mateix tema: «aquelles terres --- en elles, l'home és més rei que enlloc: escardalenc com una ganya de badejo, vimenós com una *verga* de salze, eixut com una estella de pi, aspre ---» del lleidatà Joan Santamaria (*Visions de Cat.*, en «La Publicitat», 9-XII-1926). Ross. *bérgas* és el nom que a Ribesaltes donen als sarments de la vinya (1960). A l'Albufera fan bastantes menes de nanses i altres ormeigs de pescar, anàlogament als cercols de les *monetes*, i també el *mornell* consta de *bérges*, arc i culeta (Palmar, 1962); cf. a Monòver (*Canyis-saes*, 27, cita a *reblit*).

És sabut que per comparació de forma s'anomena així el trajecte a manera de sageta de foc, marcat per la descàrrega d'una tempestat elèctrica: ja Eiximenis contà que algú «fou partit per lo mig per una *verga* de lamp» (*DAG.*), i avui a Mall. donen encara al 'llampec' el nom de *verga de llamp* (BDLC XIV, 196). I veg., en el BDC, dades dialectals del CpTarr. en el vol. VI, 51; de Fraga, IV, 31 i 39; del Matarranya, IX, 72; de l'explotació surera, XIII, 156; d'altres plantes, XVII, 44; nàutiques, XII, 73, 85, 101; de teixit, IV, 161; d'ado-